İİB International Refereed Academic Social Sciences Journal

Summer April-May-June 2012 Volume:03 Issue:04 Kodu:Jel

www.iibdergisi.com

HARMONY BETWEEN WORK-FAMILY LIFE AND INDIVIDUAL LIFE: THE REFLECTION OF THE DEMANDS OF WORKING AND FAMILY LIVES ON INDIVIDUAL LIFE

This study was conducted to examine the reflection of the demands of working and family lives on the individual life taking basis of the harmony of men and women working in public sector with working life, family life and individual life. The sample of research consists of 300 men and women working in public sector. The outcomes of this study indicates that the pressure felt by individuals due to the issues related to their works generally does not constitute an impediment to meeting their needs and wishes in terms of the influence of working and family lives on the individual; that married individuals feel more pressure than single individuals in terms of responding the demands of both working life and family life; that the demands of working life displays a statistically significant difference according to the number of children and the demands of family life displays difference according to age groups and the number of children, and that married individuals and those having many children experience more pressure with regard to the demands of working and family lives.

Keywords: Working life, family life, individual life, harmony between work-family life and individual life

İŞ-AİLE VE BİREYSEL YAŞAM UYUMU: İŞ VE AİLE YAŞAMI TALEPLERİNİN BİREYSEL YAŞAMA YANSIMASI

Bu araştırma, kamuda çalışan kadınlar ve erkeklerin iş, aile ve bireysel yaşam uyumundan yola çıkarak iş yaşamının taleplerinin, aile yaşamının taleplerinin, bireysel yaşama yansımasını incelemek amacıyla yürütülmüştür. Endüstrileşme ile birlikte örgütün en değerli kaynağının insan olduğu anlaşılmıştır. Ekonomik, sosyal, kültürel alanda yaşanan köklü değişimler iş yaşamı açısından da, yeni oluşumları ve yeni yaklaşımları beraberinde getirmiştir. Bireyin yaşamında işin daha fazla önem kazanmasının yanı sıra aile yaşamı ve bireysel yaşam için ayrılması gereken zaman da daha önemli hale gelmiş; iş, aile ve bireysel yaşamın dengelenmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Çalışan bireylerden iş ve aile yaşamına ilişkin görev ve sorumluluklarını gerçekleştirebilmeleri için insansal kaynaklarını çoğu zaman eş zamanlı olarak kullanmaları beklenmektedir. Her insan yaratılışının gereği olarak sınırlı kaynaklara sahiptir. Bu nedenle iş ve aile yaşamının çoğu zaman birbiri ile çelişen ve eş zamanlı olarak ortaya çıkan istek ve ihtiyaçlarını karşılamak durumunda kalan bireyde yorgunluk ve bıkkınlıkla ortaya çıkan tükenmişlik duygusu artabilmektedir. Bireyin iş ya da aile yaşamından birine daha yoğun olarak katılması durumunda, diğer yaşam alanında psikolojik ve fiziksel olarak bulunamaması; iş ve aile yaşamının dengelenmesine ilişkin tartışmaların odağını oluşturmaktadır. İş ve aile yaşamının taleplerini dengelemedeki yetersizliğin en önemli sonuçlarından biri birey zaman, enerji ve çaba gerektirençoklu rolleri yerine getirirken iş ve aile yaşamı arasında ortaya çıkan çatışmaların artmasıdır. Günümüzde iş yaşamının talepleri, hem işin gerektirdiği özellikler hem de mevcut bireysel kapasiteden/yeteneklerden etkilenmektedir. Yetki ve sorumluluklardaki belirsizlik, iş ortamındaki fikir ayrılıkları ile ortak değer ve normlara/kurallara uyum zorlukları, düşük statü, moral bozukluğu ve iş tatminsizliği gibi nedenler ile iş ve aile yaşamı arasındaki dengesizlik daha görünür olabilmektedir. Bundan hem örgüt/kurum hem de bireylerin olumsuz etkilenmesi söz konusu olabilmektedir. Böylece işe devamsızlık, azalan rol tatmini ile motivasyon ve performansın düşmesi, ekip çalışmasında verimsizlik ve zamanın etkin kullanılamaması, sağlık sigortası ödemeleri ile personel devir hızının ve personel tazminat taleplerinin artması gibi ağır sonuçlar ile işverenlerin bu sorunlara daha fazla harcama yapmaları kaçınılmaz olmaktadır. Araştırma örneklemini Ankara'da Kamu Sektöründe çalışan 300 kadın ve erkek oluşturmaktadır.Araştırma verilerinin toplanmasında anket tekniğinden yararlanılmıştır.Anket iki bölüm halinde oluşturulmuştur.Birinci bölümde; araştırmaya katılan bireylerin cinsiyet; yaş; öğrenim durumu; medeni durum; çocuk sahibi olma durumu; sahip oldukları çocuk sayısı; çocukların yaşları; aile yapısı; evde bakıma muhtaç birinin olma durumu; varsa bunların hangi özel gruplardan oluştukları (yaşlı, engelli, kronik hasta vb.), ev işleri, çocuk bakımı vb. işlerde kimlerden destek aldıkları gibi bireyleri tanıtıcı bilgileri elde etmeyi amaçlayan sorulardan oluşmaktadır. İkinci bölüm çalışan bireylerin iş ve aile yaşamının birey üzerine etkisinin incelenmesi amacıyla verilerin elde edilmesi amacıyla oluşturulmuştur. Bu bölümde iş ve aile yaşamının birey üzerindeki etkisini açıklamayı sağlayan 16 maddeden oluşan iş-aile-bireysel yaşam çatışma ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre iş ve aile yaşamının birey üzerine etkisi açısından, bireylerin işleriyle ilgili konular nedeni ile hissettikleri baskının, kendilerinin ihtiyaç ve isteklerini karşılamalarına genellikle engel olmadığı; hem iş yaşamı hem de aile yaşamının taleplerini karşılama açısından, evli olan bireylerin bekar olanlara göre daha çok baskı yaşadıkları; iş yaşamının taleplerinin çocuk sayısına, aile yaşamının talepleri ise yaş gruplarına ve çocuk sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği; evli olanların ve çocuk sayısı fazla olanların iş yaşamının taleplerine ve aile yaşamının taleplerine ilişkin olarak daha çok baskı yaşadıkları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İş yaşamı, aile yaşamı, bireysel yaşam, iş-aile ve bireysel yaşam uyumu

İİB International Refereed Academic Social Sciences Journal

Summer April-May-June 2012 Volume:03 Issue:04 Kodu:Jel

www.iibdergisi.com

FIRST RECORDS ON ANATOLİAN SELJUK ARROWHEADS

Anatolian Seljuk period is the most underrecognized period of the Turkish History of Archery. The data in respect of war instruments of this period comprise an ignored group of finds at the excavations of the medieval Turkish Period. In this paper, a discussion on a group of arrowhead obtained during the Medieval Turkish Period excavations is first attempted. Kubad-Abad Palace which is one of the best preserved palaces of the Anatolian Seljuk period holds a rich group of arrowheads. The arrowheads captured during the Kubad-Abad excavations show close similarities to arrow types identified in the medieval Arab and Mamluk leaflets. Besides main types of square, flat and circular shaped arrowheads, various subtypes can be ascertained. In the light of Kubad-Abad finds, this study aims to both introduce Anatolian Seljuk arrowheads and make a preliminary assessment in regard to terminological aspects based on coeval references of the period involved. In addition, a proposal with reference to typology of the medieval arrowhead is suggested.

Keywords: Archery, Broad Arrowhead, Metal, Anatolian Seljuk Period, Kubad-Abad Palace.

ANADOLU SELÇUKLU TEMRENLERİ HAKKINDA İLK TESPİTLER

Okun Türk Kültür Tarihindeki yaklaşık 3000 yıllık serüveni içinde en az bilinen dönemlerinden biri Ortaçağ zaman dilimidir. Bilhassa Anadolu Selçuklu dönemi okçuluğuna ilişkin bilinenler neredeyse yok denecek kadar azdır. Bazen bir sikkeye, bazen bir çini üzerindeki tasvire yansıyan okçulukla ilgili sınırlı veriler, bütünün anlaşılmasına imkân vermekten çok uzaktır. Ok ve yay, savaşın yanı sıra gündelik hayatın en önemli sosyal etkinliklerinden biri olan av sırasında kullanılması sebebiyle Türk Kültüründe önemini hiçbir dönem kaybetmemiştir. Kökleri MÖ. I.binlere uzanan Türk oku ve yayı, ulaştığı yüksek teknik kabiliyet ile zaman içinde tüm Asya'nın en etkili savaş aleti olmuştur. Ortaçağ okçuluğunun en önemli kaynakları risâlelerdir. Bunların en önemlileri ise Memluklu dönemine aittir. Ortaçağ'da otuzdan fazla okçulukla ilgili Arapça eser yazılmıştır. "Kitâb fî 'İlm An-Nuşşâb" isimli Memluk Kıpçakçasıyla yazılmış 14.yy.a ait okçuluk kitabı, At-Tabarî ve Taybuga'nın risâleleri, 1500 yıllarına ait Arapça anonim ok risâlesi ve Mustafa Kanî Bey'in "Talhîs-i Rasâil ar-Rumât (Okçu El Kitaplarının Özeti)" bunların bazılarıdır. Osmanlı dönemine ait okçuluk risâleleri, okun morfolojik hususiyetlerini ayrıntılı bir şekilde ele alır. Gövde, gez ve temren olmak üzere başlıca üç ana bölümden oluşan Osmanlı okunun genellikle kamış veya ahşap malzemeden olan gövdesi, "tarz-ı has", "şem", ve "kiriş" şeklinde isimlendirilen üç farklı 'endâm'da yapılırdı. Arkalık da denen gez kısmı, yay kirişinin yerleştirildiği bölüm olup, "adî", "başpare" ve "bakkam" denilen üç çeşidi vardı. Temren ise okun uç kısmında hedefe giren metal veya kemik malzemeli kısımdır. Boynuz, kemik veya fildişinden yapılan ve genellikle menzil oklarında kullanılan uçlara ise 'soya' denirdi. Soya, metal temrenlerden farklı olarak okun gövdesinde hazırlanmış boşluğa yapıştırılarak takılırken metal temrenler, okun gövdesinin içine ısıtılıp çakılırdı. Ayrıca gövdenin temrenle birleştiği kısım, sinir sargı veya metal/kemik bileziklerle güçlendirilirdi. Bu çalışmada, okun belirli bir bölgesini ifade etmeye çalışan bir isim tamlaması (okucu) yerine, okçuluk tarihimizdeki bu özel tabir (temren) kullanılacaktır. Ayrıca, temrenin bölümlerinin isimlendirilmesinde de yine ok risâleleri temel alınacaktır. Buna göre temrenin okun gövdesine bağlandığı kısma, "temren iğnesi", esas kesici, delici kısma "temren ağzı", ağız ve iğne kısımlarının birleştiği ve sinir sargı sarılan kısma "bilezik" ve bilezik ile ağız kısım arasındaki bölüme "boyun" tabirleri kullanılacaktır. Temrenin şekli okun ne tür bir hedefe atılacağını belirler. Okun savaş, av, meşk/menzil (yarışma) ve idman (talim) olmak üzere dört ana kullanım sahası vardır. Osmanlı okları, fonksiyonlarına göre menzil, meşk, puta (hedef), idman, tirkeş (savaş) gibi farklı gruplara ayrılır. Dolayısıyla temrenin biçimini ve sınıflamasını da okun kullanılacağı yer belirler. Okçuluk risâlelerinde temrenlerin, genel olarak üç köşe, dört köşe, yuvarlak ve yassı şeklinde sınıflanıp, her birinin uzun veya kısa diye alt başlıklara ayrıldığı görülür. Konya-Beyşehir Gölü'nün güneybatı kıyısında, Anamas Dağı eteklerindeki alüvyon ovada, küçük bir kayalık tepe ile bronz çağı höyüğü çevresine yayılan Kubad-Abad, göl kıyısından –hatta göl üzerindeki adalardan- güneyindeki Anamas Dağı eteklerine kadar uzanan geniş sahada, onlarca yapıyı bünyesinde barındıran büyük bir şehir-saray'dır. Temrenler, Kubad-Abad metal buluntuları arasında sayıca en büyük gruplardan birini teşkil eder. Toplam 59 temren sayı itibariyle görece az, ancak tip çeşitliliği açısından zengindir. Temrenlerin tümü demir malzemedendir ve dövme tekniğinde imâl edilmişlerdir. Temrenler, Kubad-Abad Saray Külliyesinin tamamına yayılan dağınık bir dağılım gösterse de genel anlamda iki bölgede yoğunlaşır. Kubad-Abad'da ele geçen temrenlerin ağırlıkları 4.16.gr ile.13.77gr. arasında değişebilmekte, buna karşın kendi grupları içinde daha anlamlı ve düzenli ölçüler göstermektedir. Kubad-Abad Temrenleri, morfolojik açıdan dört başlık altında sınıflanmaktadır: Dörtgen, yuvarlak, yassı (üçgen) ve ucu küt biçimli temrenler. Bunların dışında dörtgen ve yassı temrenlerin birlikte düzenlendiği birleşik tip olarak isimlendirmeyi uygun gördüğümüz bir grup daha bulunmaktadır. Bu gruplamayı okçuluk literatüründeki gibi kendi içinde kısa ve uzun temrenler olarak alt başlıklarla detaylandırmaya imkân bulamadık. Kubad-Abad Sarayı temrenleri mevcut buluntulara

dayanarak kabaca bu gruplarla karşımıza çıkmaktadır. Ancak Kubad-Abad Sarayında bugüne kadar bulunamamış başka Selçuklu temren tipleri de biliyoruz. Bunlardan hilal biçimli olanlar, morfolojik yapısıyla ilginç bir tiptir. IV.Kılıçarslan'a ait bir bakır dirhem'de, avlandığı anlaşılan atlı bir süvari figürünün kirişi çeken elinde biri atış halinde üç ok görülür. Buradaki okucu hilal biçimlidir. Anadolu Selçuklu Temrenleri için bilinen örneklerin ışığında kullanım yerlerini dayalı şu tipolojiyi sunabiliriz: 1) Dörtgen (Murabba/bız/bodkin) temrenler; zırhlı düşmana atılan ve kullanım sahası Roma dönemine kadar uzanan tip. 2) Yuvarlak temrenler; kalkan, zırh ve savaş giysilerine tesir edebilen temrenler. 3) Yassı (Yasıc/Müselles) temrenler; daha yaygın olarak Ortaçağ'da karşımıza çıkan zırhsız düşmana ve orta-büyük ölçekli hayvanlara atılan temrenler. 4) Hilal şekilli temrenler; orta ve küçük ölçekli av hayvanlarına –bilhassa kuş avı için- kullanılan temrenler. 5) Hedef veya idman temrenleri; ucu küt veya mermi biçimli olan küçük, hafif talim veya okçuluk yarışmalarında kullanılan temrenler. Grup sayılarının, örneklerin çoğalmasıyla artacağı açıktır

Anahtar Kelimeler: Okçuluk, Yasıc Temren, Metal, Anadolu Selçuklu Dönemi, Kubad-Abad Sarayı.